

Era banyolí!

Un relat de: [marga](#)
Era banyolí !

En Josep acompanya uns amics a casa dels Colom-Romaguera. La família els està esperant i amablement els fa entrar al menjador. Han de parlar de feina. La mestressa obre els porticons de les finestres i posa damunt la taula unes tovallones petites i els serveix vi ranci, fuet tallat a trossos, bolets de conserva casolana i un cànfir d'aigua fresca que ha anat a cercar al celler dels baixos de la casa.

En Josep mentre ells van parlant s'entreté mirant l'estança i li crida l'atenció un quadre gran, que presideix el menjador, amb una pintura d'un home amb barretina.

Un cop enllestit el tracte de feina la conversa es distén i ell ho aprofita per preguntar qui és el senyor pintat a la tela.

En Senén dirigint-se a la Felipa, la seva muller, li diu:

—Oi noia que aquest és un parent meu que es deia Cristòfor Colom?

—Sí, el mateix.

—Us referiu, Felipa a l'Almirall, el descobridor d'Amèrica?

—Sí, exacte, així m'ho va explicar la sogre que l'hi havia dit l'àvia i a l'àvia l'hi havia dit... Ai! ja m'he perdut, si voleu us explicaré una mica la història tal com m'ha arribat a mi, explicada de boca en boca durant generacions de familiars. És un avantpassat del meu marit molt llunyà, nascut en el segle XV en l'aljama banyolina en el si d'una família jueva molt culta que vivien al carrer Nou i que en prosperar econòmicament es traslladaren a viure a Barcelona, en una casa del barri de Santa Maria del Mar.

De ben jovenet, en Cristòfor ja navegava amb una barqueta per l'estany de Banyoles tant de nit com de dia, el sol i les estrelles eren la seva única guia. Aleshores l'estany era un indret selvàtic i formós però que a la nit feia basarda. Guiant-se pel sol i les estrelles dibuixava el contorn amb indicacions dels punts cardinals i col·locant-hi d'una banda les muntanyes més properes i les llunyanes com els Pirineus i de l'altra, arbres i vegetació, conreus, les masies i al darrere el poble. Aquests dibuixos estan guardats en un petit cofre de fusta tallada per artesans banyolins juntament amb altres escrits, com cartes dels seus familiars i altres papers, en els quals, en tots, a la part superior hi ha un anagrama amb les lletres de l'alfabet hebreu Bet i He que vol dir Alabat sia Déu. Ell i la família, igual que tants altres jueus, per evitar l'expulsió varen convertir-se al catolicisme, penso, però, que varen sentir-se sempre jueus i entre les famílies empraven aquest signe. Res ha sortit del cofre tancat amb clau ben guardada, per més que hagi estat sol·licitat, més que mai en l'actualitat. Entre altres documents destaquen tres cartes del pare de l'Almirall, en Samuel, dirigides al seu germà Lleó, el de la branca Colom de la qual tu, Senén, n'ets descendent. En la primera li explica que el noi a Barcelona ha perfeccionat els coneixements humanístics de llatí, hebreu, català, castellà, portuguès i que estudia els texts sagrats, així com, impulsat per l'afició a navegar, aprèn tots els coneixements relacionats amb la navegació. En una altra carta li fa saber al germà que el noi ha fet amistat amb Jaume Ferrer de Blanes, un cosmògraf molt important, que l'orienta i aconsella i l'indueix a emprendre una gran aventura i també amb el jueu mallorquí l'eminent cartògraf Cresques. I en una tercera, difícil de llegir, li fa saber que Cristòfor sortirà de País, de periple cap a les Índies, amb tres caravel·les, construïdes a les drassanes del mateix port, amb els germans Pinçon i amb una tripulació de cent mariners catalans, fent-los saber que les despeses han estat pagades per la Corona d'Aragó. Diu també que el seu fill, en previsió de descobertes de Nous Mons ha demanat al seu rei Ferran els càrrecs d'Almirall, Virrei i Governador General de Nou Món i que aquesta petició ha estat acceptada i signada pel secretari reial de la Corona d'Aragó. La carta acaba dient que se sent molt orgullós del seu fill.

—Veieu la barretina que porta? Va ser feta en aquesta casa, bé, ja m'enteneu, la casa d'aleshores, per unes tietes del noi que en sabien un niu. Tenien un taller amb unes quantes noies del poble, era com un taller de modista però en comptes de roba treballaven el fils de llana o cotó fent barretines a punt de mitja, n'hi havia de diversos colors, vermelles, les de més ús, la musca (morat fosc) que era signe de senyor, i la morada, menys fosca que la musca, que es reservava per festes i cerimònies. Era un negoci familiar, les venien fins i tot a Barcelona. La barretina vermella esdevingué pròpia de mariners, pescadors i peixaters per això la tripulació catalana que acompanyà en Cristòfor anaven cofats amb barretines vermelles sortides del taller banyolí de les tietes del noi. Ell com a Capità General no portava al cap la barretina, ja que no era pròpia del seu rang, crec que en ser pintat se la va posar perquè quedés palès que era català.

Aquesta història succeïa en vida d'en Josep, allà pel 1885. Ell en volgué deixar un testimoni escrit que entregà a la Felipa i aquesta el guardà dins el cofre junt amb els altres papers.

Mireu si en fa, de temps, que sabíem que en Colom era català!!!

Avui remenant els calaixos d'una vella calaixera he trobat la clau i he cercat i localitzat, en el celler dels baixos de casa meva, el cofre molt deteriorat pel temps i els corcs, l'he obert i ara us explico que hi he descobert, doncs jo n'era ignorant.

En Cristòfor no sols era català (aquets detall ja el sabia) sinó que a més, era banyolí i ascendent meu!!!

Jo, Coloma Colom i Gratacós.

Avís per la gent d'estudis seriosos: El cofre i tot el que hi ha a dintre no ho trobareu mai.